

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Minerva, sive de causis latinae linguae commentarius

Sánchez, Francisco

Schoppe, Caspar

Perizonius, Jacobus

Franequera, 1687

Cap. IX. - Nulla esse nomina heterolycta, aut heterogenia

[urn:nbn:de:bsz:31-109138](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-109138)

1. Analo-
logia.

unt, est casuum variatio. Nos nullam posui-
mus definitionem; contenti dixisse, ex differen-
tiis nominis oriri declinationem. Varro innu-
meras formas declinandi proponit; ut à Te-
rentius, Terentii: ab equo, equito: ab ho-
mine, homunculus: à capite, capitulum: ab
homine, homines: à prudentia, prudens:
ab ingenio, ingeniosus: à pugnando, & cur-
rendo, pugiles, & cursores. Hæc carptim
ex Varrone: sed rursus Varro; *Vocabularium*,
inquit, ut homo, & equus, declinationum genera sunt
quatuor: unum nominandi, ut ab equo, equite:
alterum casuale, ut ab equo, equum: tertium au-
gendi, ut ab albo, albius: quartum minuendi, ut à
cista, cistula. & declinationum ordinem alium
ponit Varro, alium alii; & fortasse commodio-
rem, quam quo utimur. Sed in re levi nolumus
esse morosi; Prisciani rationem omnes ferè se-
quimur, qui à vocali genitivi ordinem de-
clinationum exequitur. Pronominum verò
declinationes constituere ineptum Grammati-
corum est commentum: sunt enim irregularia,
quæ isti vocant Pronomina; neque ad declinatio-
num regulas fuerunt revocanda; neque quic-
quam ad analogiam faciunt, quemadmodum
reliqua paradigmata.

Vide su-
pra c. 2.

C A P. IX.

Nulla esse nomina Heteroclyta, aut
Heterogenia.

IN anomalis reliquis ridiculi sunt Gramma-
tici, qui Centauros, & Hermiaphroditos
effingunt; nullum enim nomen est, quod
in plurali degeneret à singulari, aut in gene-
re,

re, aut in declinatione. *Cælum* plurali caret apud Latinè loquentes, qui unicum coelum statuebant. Planetarum circulos aut orbes vocat Cicero: sed si necesse sit *caelos* in plurali dicere, non propterea genus mutatur, quia *hic cælus* dicebant antiqui. *Cælum hoc*, inquit Charisius, *quum sit neutrum*, etiam masculinè *Veteres dixerunt: ut Ennius; Quem cælus genuit.* Idem quoque *caelos profundos.* Cicero lib. 9. Familiar. *quæ esturum putabat, an esset unum cælum, an innumerabilia.* Idem sentiendum de *locus*, & *jocus*: nam quo alio argumento credam aliquando fuisse in *um*, nisi quod in plurali etiam desinant in *a*. Jam quis est tam hebes, qui non intelligat aliud esse *epulum* in singulari, aliud *epulae* in plurali? Nos non diffitemur esse nomina, quæ altero numero, aut certis casibus careant; sed permissionem, aut generum, aut numerorum non concedimus. Præclare mihi videtur sentire Joannes Pastrana, quum præcipit, omnia nomina in *us*, non significantia verè marem, aut foeminam, posse etiam terminari in *um*; ut *baculus*, *baculam*; *puteus*, *puteum*. Ego animi gratia aliqua collegi ex Varrone, Charisio, Festo, Nonio, quæ in utraque terminatione inveniuntur; tu si erit otium, alia diligentius exquires. *Abin-* *Nomina*
thius, *acinus*, *angiportus*, *anfractus*. *Aver-* *que pro-*
nus, *baculus*, *bacillus*, *baltheus*, *buxus*, *miscus* in
callus, *calcaneus*, *candelabrus*, *capillus*, *us* &
carbafus, *carrus*, *caseus*, *cibus*, *crystallus*, *um* *des-*
clivus, *coelus*, *collus*, *corius*, *clypeus*, *cro-* *nunt.*
cus, *cubitus*, *culeus*, *dorsus*, *eventus*, *us*.
fascinus, *fenus*, *finus*, *forus*, *fretus*, *gelus*.
l. gelu, *genus*, *l. genu*, *intubus*, *jocus*, *locus*, *le-*
ctus, *lucrus*, *lupinus*, *lutus*, *medimnus*, *mò-*
dus.

dius, nasus, palatus, us, &, i, patibulus, hoc pelagus, peccatus, us, peditus, pileus, pileolus, porrus, punctus, puteus, prætextus, us, raius, reticulus, rictus, us, sagus, sensus, us, sexus, us, scutus, sparus, stylus, stimulus, supparus, sibilus, Tartarus, tergus, tignus, vallus, vultus, uterus, hoc vulgus: & plurima Græca, quæ in *Or*, simul & *On* desinunt, ut Crystallos, Gargaros, Dyndimos, Tympanos, Barbitos, Tartaros, Pergamos, [Ita cingulus Ciceroni, cingulum, Virgilio placuit.]

Sunt & aliter redundantia, ut hic, vel hæc *penus*, i, & *penus*, us, hoc *penum*, i, *penus*, *oris*, *penus*, u. *Fugerum jugeri*; *juger*, is. *Plebs*, is, *plebes*, ei, *adipes*, *adeps*, *sepes*, *seps*, *trabes*, *trabs*. *Delicium*, ii, *delicia*, æ. *Margaritum*, hæc *margarita*. *Carvillum*, hæc *carvilla*. *Mendum*, hæc *menda*. *Balneum*, *balineum*: hæc *balnea*. *Cingulum*, hæc *cingula*. *Labruscum*, hæc *labrusca*. *Tapetum*, *tapes*, *etis*: *tapete*, *etis*. *Gausapum*, hoc *gausape* indecl. *Prænestis*, hoc *præneste* indecl. *Soractes*, hoc *Soracte* indecl. *Tonitrus*, *tonitrum*, hoc *tonitru*. *Gelus*, hoc *gelu*. *Genus*, hoc *genu*. hoc *rete*, *hic retis*. * *Emblema*, *emblematum*. Sic

* *Emblema*, *emblematum*] Illud Græcæ, hoc Latine est formæ, cuius casus plurales frequentiori in usu fuere apud antiquissimos, ut dicerent, *emblematorum*, *emblematis* Nonius Marc. peculiare caput scripsit *de mutata declinatione*, (debuisse porius appellasse *de variâ declinatione*) in quo reperias *Poematorum non honorum* ex Afranio, & *Neque scriptum in Poematis* ex Plauto. Disertius & uberius hanc formam assernit Carisius lib. 7. Cujus verba tum Manutius ad Cicer. *Fam. l. XVI. 11*, ubi & is eodem modo ait, *in excubendis hypomnematis*: tum Vossius de *Anal. II, 14*. retulere; ideo hic ea repetere nihil atinet. Heic vero addendum, illam Græcæ linguæ formam non modo

De Partibus Orationis. 45

torreuma & similia. Quies, etis, quies, ei, sic requies. Alia sub uno fine secundæ, vel quartæ: Acus, Arcus, Cornus, Laurus, Pinus, Spectus, Quercus, Ficus, Lacus, Colus, Domus, Fastus, iustus, pretextus, eventus. Alia sunt primæ vel quintæ; ut Avaritia, Avarities: sic barbaries, blandities, divities, materies, maceries, malities, mundities, nigrities, notities, nequities, pigrities, segnities, scabrities, spurcities. Sunt & adjectiva redundantia; ut Inermis, inermus: sic enervus, hilarus, im-

in istam Latinorum terminationem translata, sed & aliam primæ, ut dicitur, declinationis. Sic enim à τὸ ἄρχος dixerunt etiam *schema*, *ma*. Sueton. Tiber. c. 43. *Ne cui in opera edenda exemplar imperata schema desisset.* Ubi Vide Torrent. qui plura adfert ejus generis. Præterea frequens hoc fuit Latinis, ut in vocabulis ex Græca lingua sumptis formam seu declinationem imprimis variant. Sic promiscue *hebdomis* & *hebdomada* passim, sic *Crotin*, & *Crotous* Frontin. III. 6. 4. *Salamis*, & *Salamina*. Justin. II. 7. *Ptolemais* & *Ptolemais* Sulpic. Sev. lib. II. aliaque innumera usurpaverunt veteres. V. Th. Munkenum in Dissert. Hygino præmissa, alia & quam plurima exempla adferentem. Immo vero mutaverunt aliquando simul declinationem, numerum, & genus. Veluti urbs Lydiæ τὰ Σουαίερα Græcis, unde Apocal. c. 1. ἄγγελος τῆς ἐν Σουαίεροις ἐκκλησίας. At apud Liv. XXXVII. 44. *Legisti ab Thyatira venerum*. Sic & *Τιγρανόκερα πόλις Ἀρμενίας ὠδύπρας*, ait Stephanus, h. e. *Tigranocerta* urbs *Armenia* neutro genere, plurali scilicet. At Frontin. II. 1. 14. & II. 7. 4. in *Armenia* majore apud *Tigranocertam*. Sed & ipsi Græci hoc modo in suis nominibus variasse reperiuntur. Ita enim in sacra quæque scriptura iisdem in locis simul ἡ Λύτρα & τὰ Λύτρα occurrunt. Actor. XIV. 6. κατ' ὄνομα τῶν πόλεων Λυκαονίας Λύτραν ἢ Διόβην. Mox. v. 8. καὶ τὸ ἄνω ἐν Λύτροις Sic XVI. 1. κατ' ὄνομα τῶν πόλεων Διόβην ἢ Λύτραν at v. 2. ὅς ἐμαρτυρεῖ ὑπὸ τῶν ἐν Λύτροις. Nihil ergo mirum, si in eorum vocabulis similia sibi permiserunt Latini, qui tamen etiam in suis eadem sunt ausi. Etenim oppidum illud, quod portus vicem Romanis præbuit, dictum fuit *Ostia*, *a*, & *Ostia*, *orum*, de quo vide Græcæ. Patrem ad Liv. IX. 19.

imbecillus, effrenis, exanimis, acclivis, infomnis, gracilus, bijugus, quadrijugus: violens, violentus: opulens, opulentus: & multa in er, ut hic Ofober, hic & hæc Octobris, & hoc Octobre. Sic acer, alacer, celer, celebrer, campester, equester, pedester, paluster, saluber, silvester, volucer September, &c.

C A P. X.

De nominibus diminutis.

OMnia nominis accidentia erant jam explicata, nisi alia declinationum genera restarent, quæ alio nomine derivata vocantur; quarum plura sunt genera: Sed nos ea tantum persequimur, quæ à grammaticis ignorantur; ea sunt diminuta, possessiva, comparata, superlata. Nunc de diminutis, & comparatorum derivatione; reliqua in constructione prosequemur. *Diminutio*, inquit Fabius, *genus tantum detegit*: quasi dicat; Quoties dubitaveris de genere, (nam declinationem non ostendunt diminuta) recurras licet ad diminuta: nam *fianis* masculinum esse, *funiculus* ostendit. Cum hæc regula verissima sit, nugis tamen armatus Laurentius Valla, illam evertere conatur: adducit enim multa diminuta, quæ ab origine videantur in genere discordare. Illum ego suis exemplis jugulabo, & omnia insuper diminuta sui primigenii significationem conservare ostendam. *Pes, dis*, pro vestigio, & pro capitis vermiculo capitur; ab utroque significato fit *pediculus*; nam *pedunculus*, & *petiolus* barbara sunt. *Pedis* in recto declinat Nonius. A *Cuccus* fit *cucculus*, à

Lib. 1.
cap. 6.

Lib. 1.
cap. 5.